

PARAS KOROSTAA YHTEISTYÖTÄ

Vuoden 2006 arviointikohteet

Vuoden 2006 peruspalvelujen arviointia on sävyttänyt kunta- ja palvelurakennemuutos, PARAS-hanke. Se on ollut omiaan lisäämään sekä kuntakentän että valtionhallinnon paineita yhteistyöhön. Vuodesta toiseen lääninhallitusten arviointituloksissa on korostunut yhteistyön välttämättömyys. Peruspalvelujen arviointi on ollut lääninhallitusten lakisääteinen tehtävä vuodesta 2000 ja yhteistyöstä puhuminen jatkuu.

Lääninhallitukset ovat nyt saaneet tehtäväkseen arvioida turvallisuutta, hallinnon toimivuutta, osaamista, hyvinvointia, kuluttajan asemaa sekä sosiaali- ja terveystoimen ja koulutoimen kuljetusten tehokkuutta ja kustannuksia. Näiden sisäasiainministeriöstä annettujen arviointikohteiden lisäksi Itä-Suomen lääninhallitus on kerännyt alueellistamisen vaikutuksia hahmottaakseen tiedot vuodelta 2006 valtionhallinnon henkilötyövuosista Itä-Suomen läänin alueelta.

Kuntalaisten peruspalvelut hoidettava

Kunta- ja palvelurakennemuutos on ollut välttämätön sen vuoksi, etteivät kunnat ilman yhteistyötä pysty huolehtimaan asukkaidensa peruspalveluista. Jos kunnan tulopohja on heikko, väestö ikääntynyttä, taloudessa ei ole liikkumavaraa ja jos veroprosenttia on nostettava jatkuvasti, kunnalla ei ole mitään todennäköisimmin itsenäisenä edessään realistista ja valoisaa visiota. Kunnan tärkein tehtävä on huolehtia asukkaidensa laadukkaista peruspalveluista. Se ei onnistu heikolla taloudellisella perustalla.

Itä-Suomen läänin 59 kunnasta peräti 15 nosti veroprosenttiaan. Määrä oli sama kuin vuonna 2005. Harvan kunnan taloudessa on liikkumavaraa. Pienimmissä kunnissa ei ole tulevaisuuden tarpeisiin edes kaavavaraa, mistä voi päätellä, ettei kunnalla myöskään voi olla kovin uskottavaa tulevaisuuden visiota. Jäljellä on vain hyviä aikoja. Korkea veroprosentti ei houkuttele uusia asukkaita.

Arviointi osoittaa, että perusopetuksen saavutettavuus on heikentynyt. Ilman kuntien yhteistyötä ongelmat lisääntyvät. Kriittiköä on annettava myös siitä, että kirjastoissa on liian vähän henkilökuntaa. Erittäin myönteinen arviointituloksista taas on, että sisäliikuntapaikkojen käyttömaksut ovat Itä-Suomen kunnissa alle maan keskiarvon. Alhaiset maksut tai maksuttomuus lisäävät kuntalaisten liikuntaharrastuksia ja parantavat terveyttä. Kokonaisvaikutus kallisnäin selvästi säästön puolelle.

Ympäristöterveydenhuolto, elintarvikevalvonta ja uskottavuus

Jos palveluverkko rapistuu, kunnan vetoa hiipuu. Hyvin toimivat peruspalvelut ovat myös elinkeinotoiminnan perusta. Yritykset tarvitsevat toimivan ympäristön. Kun yrityksistä ja työvoimasta kilpaillaan nykyistä kovemmin tulevaisuudessa, osaajat on kyettävä pitämään alueella ja uusia osaajia on saatava lisää. Hyvät peruspalvelut ovat välttämättömiä.

Myös ympäristöterveydenhuolto vaatii onnistuakseen seudullista yhteistyötä. Elintarvikevalvontaa ei ole resursoitu riittävästi. Erittäin huolestuttavaa on, ettei kunnallisen elintarvikevalvonnan seudullistaminen ole edennyt Itä-Suomessa valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitteiden mukaisesti.

Itä-Suomessa korostamme luonnon ja elintarvikkeiden puhtautta sekä kestävä kehityksen periaatteita. Maatalous ja matkailu ovat tärkeitä toimeentulon lähteitä ja erityisesti matkailun merkitys tulee kasvamaan.

Kuntien on päästävä pikaisesti ympäristöterveydenhuollossa ja elintarvikevalvonnassa ratkaisuihin. Muussa tapauksessa palvelut heikkenevät ja uskottavuuskin horjuu tekojen ja puheiden ristiriitojen vuoksi.

Maan vanhin ja sairain väestö

Itä-Suomen väestö on koko maan vertailuissa vanhinta. Monet asiantuntijat ovat korostaneet, että Suomessa on ripeästi varauduttava väestön nopeaan ikääntymiseen suurten ikäluokkien saavuttaessa vanhuusiän. Näissä arvioissa unohdetaan, että Itä-Suomen väestö on jo tällä hetkellä maan vanhinta ja todella jo ikääntynyttä. Tämä tosiasia antaisi mahdollisuuden ottaa Itä-Suomi heti pilotiksi koko maan vanhusväestön palvelujen kehittämiseksi.

Itä-Suomessa tarvitaan vanhusten palveluihin pikaisesti lisää investointeja ja panostusta. Tilanne on sama kuin aikoinaan kansanterveystyötä aloitettaessa. Tehostettu vanhustyö pitäisi välittömästi pilotoida Itä-Suomeen. Kokemuksia voitaisiin myöhemmin hyödyntää muussa Suomessa. Itä-Suomessa on lisäksi maan sairaimmat vanhukset ja krooninen lääkäripula. On välttämätöntä nopeasti kehittää kotona selviytymistä tukevia palvelumuotoja. Myös koko hoito- ja palveluketju on otettava arvioinnin kohteeksi.

Joukkoliikenne uhkaa näivettyä

Itä-Suomen pitkien välimatkojen ja harvan asutuksen alueilla matkustajakato uhkaa seutuliikenteen kannattavuutta. Lääninhallitusten ostomäärärahat ovat niukkoja ja vähentyneet. Joukkoliikenteen tulevaisuus on vaarantunut.

Kunnat käyttävät Itä-Suomessa 40 miljoonaa euroa kuljetuksiin. Kuntien kulut ovat lisääntyneet lääninhallituksen niukkojen ostomäärärahojen ja reittiliikenteen useiden linjojen lakkauttamisten vuoksi. Samaan aikaan koulu- ja sosiaalitoimen kuljetusasiakkaiden määrä ja vanhusten määrä on kasvanut. Lisäksi hintatason nousu on lisännyt kuluja.

Matkapalvelukeskusten toiminta-ajatus on periaatteessa hyvä, mutta käynnistymisessä on valitettavasti ollut runsaasti ongelmia. Kuljetusten toimivuudesta on ehdottomasti huolehdittava. Ongelmat on ratkaistava käyttäjän näkökulmasta.

Vain 28 yhteispalvelupistettä

Asukkaiden palvelut on pyritty turvaamaan perustamalla yhteispalvelupisteitä. Ne ovat palveluiltaan hyvin erilaisia. Lainsäädäntö antaa palvelulle selkeät puitteet ja monipuoliset mahdollisuudet. Itä-Suomessa toimii vain 28 yhteispalvelupistettä, mikä on vähän alueen harva asutus huomioon ottaen.

Kun valtionhallinnon alue- ja paikallisorganisaatioita uudistetaan, kaikilla on velvollisuus tutkia yhteispalvelun mahdollisuudet palvelujen säilyttämiseksi asiakasta lähellä. Jos myös kunta lähtee valtionhallinnon yhteispalveluhankkeisiin aktiivisesti mukaan, yhteiskunnallisten palvelujen verkko voidaan yhdessä pitää hyvänä. Itä-Suomen lääninhallitus arvioi, että vähintään neljän virkailijan yhteispalvelupiste edellyttää kunnan mukanaoloa. Siksi myös kuntien oma aktiivisuus on erittäin tärkeää.

Verohallinto on karsimassa toimipaikkoja ja keskittämässä palvelunsa verkkoon ja puhelinpalveluun. Asiakkaan kannalta tämä ei ole huono vaihtoehto, mikäli palvelut toimivat. Osa väestöstä on kuitenkin tottunut asioimaan henkilökohtaisesti virastoissa, mikä on otettava palveluverkkoja järjestettäessä huomioon.

Itä-Suomessa valtionhallinnon henkilötyövuodet vähenivät

Itä-Suomen lääninhallitus selvitti keskeisten alue- ja paikallishallintoviranomaisten sekä Kelan henkilötyövuodet vuonna 2006 ja vertasi tuloksia vuonna 2004 tehtyyn vastaavaan selvitykseen. Vertailuista ovat poissa puolustusvoimat ja VR.

Kahden vuoden aikana vuosina 2004 - 2006 valtionhallinnossa henkilötyövuodet olivat vähentyneet 134:llä Itä-Suomen läänin alueella. Todennäköisesti määrä olisi valtion toimintojen tuottavuus- ja tehostamisperiaatteiden vuoksi vieläkin suurempi, ellei valtionhallinto samaan aikaan olisi alueellistanut toimintoja pois Helsingin seudulta. Negatiivinen tulos osoittaa kuitenkin selkeästi, että alueellistamista on jatkettava edelleen määrätietoisesti.

Maaherra

Pirjo Ala-Kapee